

12.10.2010

Dnro 1441/4/09

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Ulla-Maija Lindström

ESITYS PYSÄKÖINTIVIRHEMAKSUPÄÄTÖKSEN SISÄLTÖÄ KOSKEVAN SÄÄNNÖKSEN TÄYDENTÄMISEKSI

1 KANTELU

A pyysi 21.4.2008 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan sähköpostiviestissä oikeusasiamiestä tutkimaan Tampereen kaupungin pysäköinninvalvojan menettelyn pysäköintivirhemaksun määräämisessä. A sai 27.2.2009 pysäköintivirhemaksun. Hän teki maksukehotuksesta vastalauseen. A:n mukaan hän ei sinänsä kiistänyt maksumääräyksen perustetta, vaan hän arvosteli sitä, että määräyksen allekirjoituksena oli pelkästään numero. Vastalause hylättiin ja perusteluna oli, että maksukehotuksessa oli asetuksessa vaaditut tiedot. A tiedusteli sähköpostitse pysäköinninvalvonnasta pysäköintivirhemaksun antaneen virkailijan nimeä. Hänen saamassaan vastauksessa kieltäytyttiin antamasta nimeä turvallisuussyihin vedoten.

A:n mielestä ei ollut hyvän hallintotavan mukaista allekirjoittaa mitään virallista asiakirjaa pelkällä numerolla. A joutui poliisin työssä esiintymään omalla nimellään ja puuttumaan yksilöiden oikeuksiin paljon laajemmin. Hän toimii omalla nimellään ja allekirjoittaa antamansa asiakirjat nimenselvennyksen kera. Hän halusi edelleen tietää häneen virkatoimen kohdistaneen virkamiehen nimen.

3 RATKAISU

3.1 Pysäköinnintarkastajan nimen ilmoittaminen

Poliisipäällikön lausunnon mukaan kieltäytyminen ilmoittaa pysäköinnintarkastajan nimi on virhe, joka Tampereen pysäköinninvalvojan selvityksen mukaan johtui inhimillisestä erehdyksestä. Tampereen kaupungin pysäköinninvalvontaa oli nimen ilmoittamisesta ohjeistettu pysäköintivirhemaksusta annetun asetuksen 3 §:n muutoksen ja eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätöksen 12.6.2008 dnro 2472/4/06 jälkeen. Ohjeen mukaan pysäköinnintarkastajan henkilöllisyys on sitä kysyttäessä ilmoitettava. Pysäköinninvalvojan selvityksen mukaan henkilökuntaa oli tapahtuneen johdosta ohjeistettu asiasta uudelleen. Selvityksessä ilmoitettiin maksukehotuksen antaneen pysäköinnintarkastajan nimi.

Saadun selvityksen mukaan kysymyksessä oli inhimillinen erehdys, joka uudella ohjeistuksella on korjattu. Tämän vuoksi asia ei tältä osin johda muihin toimenpiteisiin kuin, että kiinnitän Tampereen kaupungin pysäköinninvalvonnan huomiota siihen, että hyvän hallinnon periaatteiden ja julkisuuslain viranomaistoiminnalle asettamien vaatimusten sekä virkavastuun toteuttamisen mahdollisuuden kannalta pysäköinnintarkastajan nimi tulee pyydettäessä ilmoittaa.

3.2

Maksukehotuksen allekirjoittaminen

3.2.1

Saatu selvitys

Tampereen kaupungin pysäköinninvalvojan selvityksen mukaan sen ja hallinnonalalla yleisemminkin vallitsevan käytännön mukaisesti pysäköinnintarkastaja merkitsee maksukehotukseen oman numeronsa. Kullakin pysäköinnintarkastajalla on oma yksilöllinen numerokoodi, jonka avulla on jälkikäteen mahdollista selvittää, kuka maksukehotuksen on antanut. Selvityksen mukaan menettely ei aiheuta ongelmia kansalaisten oikeusturvalle, koska valvontaa suorittava viranomais on numerokoodin perusteella jälkikäteen yksilöitävissä. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on pitänyt tätä käytäntöä arvostelulle alttiina. Lainsäädäntö kuitenkin mahdollisti tällaisen käytännön, eikä pysäköinninvalvonta katsonut toimineensa lainvastaisesti käyttäessään allekirjoituksen sijasta yksilöllisiä numerokoodeja.

Poliisipäällikkö ilmoitti lausuntonaan, että vaikka maksukehotuksen allekirjoittamista pelkällä numerolla on arvosteltu, se ei kuitenkaan ole virheellinen käytäntö. Avoimuuden kannalta selvä ohjeistus maksukehotuksen allekirjoittamisessa olisi tarpeen.

3.2.2

Pysäköintivirhemaksusta annettu asetus

Pysäköintivirhemaksusta annetun asetuksen 4 §:n 1 momentin mukaan moottoriajoneuvoon kiinnitettävässä tai sen kuljettajalle annettavassa maksukehotuksessa on mainittava asian numero, ajoneuvon tunnus-merkki, virheen laatu, virheen teko-aika ja -paikka, maksettava määrä, maksuaika ja -paikka sekä tili, jolle maksu suoritetaan, seuraus maksun laiminlyönnistä sekä kenelle ja missä ajassa vastalause voidaan esittää. Pykälän 2 momentin mukaan pysäköintivirhemaksua koskevassa maksumääräyksessä on mainittava maksukehotuksessa ilmoitettujen seikkojen lisäksi syy, minkä vuoksi määräys annetaan. Pykälän 3 momentin mukaan maksukehotukseen ja maksumääräykseen on liitettävä tilillepanokortti pysäköintivirhemaksun maksamista varten.

3.2.3

Laillisuusvalvojen kannanottoja

Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio on jo vuonna 2004 antamassaan päätöksessä (dnrot 386/4/02) todennut, että hyvän hallinnon edellytyksiin kuuluu viranomaistoiminnan yleinen uskottavuus. Sen kannalta on merkitystä sillä, että virkatoimen tehneen virkamiehen henkilöllisyys on helposti selvitettävissä. Tämä on paitsi välttämätöntä virkavastuun toteutumiseksi, myös tarpeen virkatoimintaa kohtaan tunnettavan luottamuksen edistämiseksi. Henkilöllisyyden selvittämistä helpottaa ja jouduttaa se, että virkatoimen tehneen virkamiehen nimi on nähtävissä hänen tekemässään päätöksessä. Silloin kun virkamies tehtävänsä luonteen vuoksi on välittömästi tekemisissä virkatoimen kohteena olevien kanssa, on tärkeää, että hänen toimioikeutensa ja henkilöllisyytensäkin on helposti todettavissa. Henkilöllisyyden avoin näkyminen korostaa sitä, että virkamies ottaa henkilökohtaisen vastuun toimenpiteestä tai ratkaisusta. Esimerkiksi poliisilla on virka-asussaan nimikirja.

Edelleen apulaisoikeusasiamies Raution päätöksen mukaan maksukehotuksen laatija, joka kunnallisenä viranhaltijana on julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa, esittää kehotuksessa virkavastuulla oman näkemyksensä pysäköintivirheestä. Ilmoitus johtaa velvollisuuteen suorittaa pysäköintivirhemaksu, jollei sitä vastusteta. Maksukehotus on useimmissa tapauksissa ainoa asiakirja, jonka mak-

suvelvollinen viranomaiselta saa. Allekirjoituksen korvaaminen kooditiedolla ei apulaisoikeusasiamiehen mielestä herätä samalla tavalla luottamusta kuin esiintyminen omalla niemellä. Edellä esitettyjen hyvän hallinnon vaatimuksiin perustuvien näkökohtien vuoksi tällainen asiakirja tulisi hänen käsiyksensä mukaan allekirjoittaa tavanomaiseen tapaan.

Toimiessani apulaisoikeusasiamiehenä totesin puolestani päätöksessäni 31.12.2009 (dnro 1777/4/08), että Kuopion pysäköinninvalvonnan pysäköinnintarkastaja oli 1.3.2007 allekirjoittanut antamansa maksukehotuksen, mutta hän ei ollut merkinnyt kehotukseen nimenselvennystään. Allekirjoituksen perusteella virkamiehen henkilöllisyys ei ollut todettavissa. Pysäköintivirhemaksua koskeva lainsäädäntö ei edellytä pysäköintivirhemaksukehotuksen antaneen virkamiehen allekirjoitusta eikä nimenselvennyksen merkitsemistä maksukehotukseen. Maksukehotuksessa tulee kuitenkin ilmoittaa, kenelle ja missä ajassa vastalause voidaan esittää. Hallintolaissa puolestaan edellytetään, että hallintopäätöksessä ilmoitetaan sen virkamiehen nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi tarvittaessa pyytää lisätietoja päätöksestä.

Totesin edelleen, että rikesakkomenettelystä annetun lain mukaan rikesakkomääräys on sen antajan allekirjoitettava. Rikesakko voidaan määrätä seuraamukseksi muun ohella tieliikennelain nojalla annettujen säännösten tai määräysten vähäisestä rikkomisesta, jotka koskevat jalankulkijoita ja suurimman sallitun nopeuden ylittämistä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla.

Esitin käsitykseni, että hyvän hallinnon virkatoimien uskottavuuden ja luotettavuuden vaatimusten kannalta arvioituna myös pysäköintivirhemaksua koskeva maksukehotus tulisi allekirjoittaa tavanomaiseen tapaan. Tämä tarkoitti mielestäni sitä, että allekirjoituksesta tulee olla todettavissa virhemaksun määrännyt pysäköinninvalvojan valvonta-apulaisen henkilöllisyys. Useimmissa tapauksissa allekirjoitus on henkilöllisyyden tunnistettavuuden vuoksi täydennettävä myös nimenselvennyksellä.

3.2.4

Johtopäätökseni

Voimassa olevassa lainsäädännössä pysäköintivirhemaksukehotuksen allekirjoittamisesta ei ole erityistä säännöstä eikä myöskään siitä, että maksun määränneen pysäköinninvalvojan valvonta-apulaisen olisi merkittävä maksukehotukseen nimenselvennyksensä. Monissa kunnissa, kuten Tampereella, pysäköinninvalvontaa suoritetaan nimettömänä. Hyvän hallinnon sekä viranomaistoiminnan luotettavuuden ja uskottavuuden kannalta henkilöllisyyden salaaminen virantoimituksessa ei kuitenkaan ole mielestäni perusteltua.

Oikeusministeriön asettama pysäköinninvalvontatyöryhmä antoi 11.3.2010 esityksen pysäköinninvalvontaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Esitykseen sisältyvän julkista pysäköinninvalvontaa koskevan lakiehdotuksen mukaan pysäköinninvalvonnasta huolehtisivat poliisi sekä kunnallinen pysäköinninvalvoja ja pysäköinnintarkastaja, jos kunnassa on järjestetty kunnallinen pysäköinninvalvonta. Lain soveltamisalaan kuuluisivat pysäyttämistä, pysäköintiä ja pysäköintikiekon käyttöä sekä joukkotäydyntä koskevat rikkomukset.

Työryhmän ehdotuksen mukaan julkisesta pysäköinninvalvonnasta annettavan lain 7 §:n 1 momentissa säädettäisiin pysäköintivirhemaksua koskevassa päätöksessä ilmoitettavista asioista. Ehdotuksen perustelujen mukaan momentti vastaisi asiallisesti osittain virhemaksuasetuksen 4 §:n 1 momenttia. Ehdotetun momentin mukaan pysäköintivirhemaksua koskevassa päätöksessä on mainittava 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja käsittelijän nimi tai muu tunnistetieto, 2) kuljettajan henkilötiedot tai ajoneuvon yksilöimiseksi tarvittavat tiedot, 3) virheen tai rikkomuksen tekoaika ja -paikka, sen laatu sekä muut virheen tai rikkomuksen kuvaamiseksi tarvittavat tiedot, 4) sovellettavat lainkohdat, 5)

maksettava määrä, maksuaika ja muut maksamista varten tarvittavat tiedot, 6) seuraus maksun lainlyönnistä ja 7) maksun määräämispäivä ja kellonaika.

Ehdotetun säännöksen mukaan olisi siten riittävää, että päätöksessä ilmoitetaan päätöksen tehnyt viranomainen ja käsittelijän nimi tai muu tunnistetieto. Mikäli ehdotus toteutuisi tässä muodossaan, se mahdollistaisi nykyisen käytännön, jonka mukaan pysäköinninvalvonta-apulaiset voivat toimia virka-tehtävissään nimettöminä. Ehdotuksen perustelut ovat niukat eikä niistä ilmene perusteltuja syitä virkamiesten henkilöllisyyden salaamiselle.

Käsitykseni mukaan edellä selostetuissa laillisuusvalvontaratkaisuihin todetuilla perusteilla asian jatkovalmistelussa olisi vielä syytä harkita henkilöllisyyden avointa näkymistä myös pysäköinninvalvonnassa ja säätää tästä nimenomaisesti laissa. Kiinnitän huomiota siihen, että julkisuuslain ja perustuslain 118 §:ssä säädetyn virkavastuun toteuttamisen mahdollistamiseksi virkamiehen nimi on joka tapauksessa pyydettäessä ilmoitettava.

4

TOIMENPITEET

Kohdissa 3.2.3 ja 3.2.4 esittämäni perusteella esitän oikeusministeriön harkittavaksi, että edellä selostetut laillisuusvalvontaratkaisut ja niissä esitetyt perustelut otettaisiin huomioon pysäköinninvalvontaa koskevassa lainvalmistelussa. Mielestäni ehdotetun pysäköintivirhemaksupäätöksen sisältöä koskevaa säännöstä tulisi täydentää siten, että säännöksessä määrättäisiin, että pysäköinnintarkastajan nimi tulee mainita päätöksessä.

Siltä osin kuin pysäköinnintarkastajan nimeä ei ilmoitettu edes pyydettäessä, saatan edellä kohdassa 3.1 esittämäni käsitykset Tampereen pysäköinninvalvonnan tietoon.

Muilta osin kantelu ei ole johtanut toimenpiteisiin.